

9 באפריל 2020

לכבוד
עו"ד דבורה (דבי) ספיר אליעזר
סגנית בכירה ליועצת המשפטית
משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

שלום רב,

הנדון: צו למסירת שמות סטודנטים למקצועות הבריאות

מכתבך מיום 7.4.2020

מכתבי מיום 25.3.2020

אנו מודים לך על תשובתך מיום 7.4.2020, אבל לצערנו אין בה משום מענה מספק לפנייתנו.

תהא הגדרת "מפעל" שבחוק שירות עבודה בשעת-חירום, התשכ"ז-1967 רחבה ככל שתהיה, ואף אם "מפעל של תועלת ציבורית" כולל מוסד להכשרת מקצועות בריאות – וספק רב בעינינו שכך הדבר – דרישה למסירת מידע מבעל "מפעל" יכולה להיעשות רק בגדרי הסמכות הקבועה בסעיף 5(א) לחוק. לגירסתך הסיפא של הסעיף ("בעל המפעל ימציא להם כל פרט או ידיעה שיידרשו ממנו ושיש להם לדעת הדורש, חשיבות לביצוע חוק זה") עומדת בזכות עצמה במנותק מכל מה שנאמר לפני כן. גישה זו סותרת כללים בסיסיים של פרשנות החקיקה.

סעיף 5(א) לחוק קובע כדלקמן (ההדגשות הוספו):

"השר רשאי, למטרות חוק זה, להטיל בצו על כל בעל מפעל את החובה למסור לאדם פלוני, בזמן, במקום ובאופן שנקבע בצו או על פיו, פרטים על מפעלו, עובדיו, תפוקתו, ציודו, תהליכי ייצורו או דרכי שיווקו; לשם כך ינהל בעל מפעל רשימות כפי שידרוש המפקח הכללי על כוח האדם, או מפקח מרחבי, או מי שיפעל בשמם, ובעל המפעל ימציא להם כל פרט או ידיעה שיידרשו ממנו ושיש להם לדעת הדורש, חשיבות לביצוע חוק זה."

לו הסיפא היתה עומדת בזכות עצמה, ניתן היה להסתפק בה. לשיטתך המחוקק השחית את מילותיו לריק כשמנה לפני כן בפירוט מהו סוג המידע שחובה למסור. על פי הסעיף השר הוא בעל הסמכות הראשית לדרוש מידע. אמנם שבוע לאחר חקיקת החוק ביולי 1967 שר העבודה, יגאל אלון, אצל את סמכותו לפי סעיף זה למפקחים המרחביים, כך שבעל הסמכות לפי הרישא והסיפא חד הוא, אך אין זה משנה את מבנה הסמכויות ואת הקשר בין הסיפא לרישא.

סוג האנשים היחיד לגביו ניתן לדרוש מידע מבעל מפעל הוא עובדי המפעל. "לשם כך", דהיינו כדי להגשים מטרה זו, חייב בעל המפעל לנהל רשימות, ולגבי אנשים אלה – ואנשים אלה בלבד – מוסמך המפקח לדרוש כל מידע שיש לו חשיבות לביצוע החוק. עובדי המפעל נאמר, הלומדים בו לא נאמר.

כפי שעולה מסעיף 16 לחוק ומדברי ההסבר להצעת החוק משנת 1966 התכלית המקורית של החוק הייתה להבטיח אספקת שירותים חיוניים בעת חירום בעקבות גיוס מילואים. בתיקון לחוק משנת 1997, שהוסיף את סעיף 16א, נוספה התכלית של הבטחת שירותים חיוניים בעת קיומו של מצב חירום מיוחד בעורף. בתיקון לחוק משנת 2005 נוסף סעיף 16ב, המתייחס לאירוע אסון המוני. לפני כשלושה שבועות נוסף סעיף 16ג לחוק כהוראת שעה בתקנות שעת חירום. סעיף זה מתייחס מפורשות לפגיעה בשירותים החיוניים כתוצאה ממחלה הנגרמת על ידי וירוס הקורונה.

כפי שנעשו מעת לעת תיקונים בחוק כדי להחילו על התרחשויות חירום נוספות, העלולות לפגוע באספקת השירותים החיוניים, כך נדרש אף להתאים את הסמכויות שבחוק לתרחישים השונים.

אכן קיים חשש למחסור משמעותי בכוח אדם במערכת הבריאות וחשוב להיערך לו. זו תכלית ראויה מעין כמות. סטודנטים בבתי הספר למקצועות הבריאות עשויים לשמש כעתודה מתאימה לשם כך. יחד עם זאת כיום אין סמכות לדרוש מבתי הספר למקצועות הבריאות מידע על הסטודנטים הלומדים בהם. ככל שמוסדות להכשרת סטודנטים במקצועות הבריאות נענו לצו למסירת מידע, הצו שהוצא בחוסר סמכות חטא והחטיא אותם להעביר מידע שאסור היה להם להעבירו תוך פגיעה בפרטיותם של הסטודנטים.

למכתבנו אליכם מיום 25.3.2020 צירפנו את פנייתנו ליועץ המשפטי לממשלה, בה התרענו על פעולות מסוימות של משרדי ממשלה שנעשו בחוסר סמכות. בתשובה מטעמו של היועץ מיום 31.3.2020 הובאו דבריו מתוך איגרת למשפטי השירות הציבורי:

"אכן, גם בשעת חירום, ולמעשה אף ביתר שאת בשעה שכזו, שומה עלינו לעמוד על המשמר כי פעולותיה של הממשלה יעשו במסגרת החוק. זוהי שעת מבחן לדמוקרטיה, ומערך השירות המשפטי הציבורי ניצב בחזית".

בתשובה לפנייתנו בנושא זה השיבה הלשכה המשפטית של משרד הבריאות, כי הפנייה מטעמם אל המוסדות להשכלה גבוהה נעשתה בטעות וכל הרשימות שהתקבלו במשרד הבריאות הושמדו.

לפיכך נבקשך לדאוג לכך שגם המידע שהתקבל במשרד העבודה שלא כדין מבתי הספר למקצועות הבריאות יושמד, ולא תוצא דרישה נוספת אלא לאחר שיתוקן החוק.

בכבוד רב ובברכת מועדים לשמחה,

דן יקיר, עו"ד
היועץ המשפטי

העתקים: מר רז נזרי, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ציבורי-חוקתי)
גב' דינה זילבר, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ציבורי-מינהלי)
גב' רינת וייגלר, היועצת המשפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים
מר אורי שוורץ, היועץ המשפטי, משרד הבריאות